

Sygn. akt II CSK 243/15

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku I. T. przy uczestnictwie P. Spółki
Akcyjnej w K.

o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 grudnia 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi
z dnia 21 listopada 2014 r., sygn. akt III Ca 967/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika postępowania
kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni I. T. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 21 listopada 2014 r. oddalającego jej apelację od oddalającego jej wniosek postanowienia Sądu Rejonowego w Zgierzu z dnia 24 marca 2014 r. Wnioskodawczyni domagała się - w sprawie z udziałem P. S.A. z siedzibą w K. - ustanowienia służebności przesyłu. W oparciu o tożsame ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy uznał, że nie zachodzą podstawy do ustanowienia służebności przesyłu, ponieważ uczestnikowi przysługuje nabyta w drodze zasiedzenia służebność odpowiadająca treścią służebności przesyłu, natomiast Sąd Okręgowy uznał, że wprowadzie pogląd o zasiedzeniu służebności nie jest uzasadniony, ale zachodzi inna przyczyna uniemożliwiająca uwzględnienie wniosku - poprzednicy uczestnika postępowania legitymowali się tytułem prawnym upoważniającym do dostępu do urządzeń przesyłowych, wywodząc swe uprawnienia z decyzji administracyjnych Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w K. oraz Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w T., które w lutym i marcu 1959 roku zezwoliły Zakładom Energetycznym Okręgu Centralnego - Biuro Budowy Sieci Najwyższych Napięć w Ł. w trybie art. 35 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości na dostęp do słupów, przewodów i urządzeń energetycznych na trasie J. - K, przebiegających w granicach powiatu K. przez nieruchomości należące do osób prywatnych w celu dokonywania czynności związanych z ich konserwacją. Sąd odwoławczy stwierdził, że uczestnik postępowania ma już tytuł do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie niezbędnym do dokonywania wszelkich koniecznych czynności związanych z konserwacją linii energetycznej, uzyskany w drodze ograniczenia prawa własności do nieruchomości wnioskodawczyni, wobec czego uwzględnienie jej wniosku nie było możliwe. W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie przepisów postępowania - art. 385 i art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz prawa materialnego - art. 305¹ i art. 305² § 2 k.c. w zw. z art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości poprzez ich błędną wykładnię. We wnioskach domagała się uchylenia postanowień Sądów obu instancji w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestniczka wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia tej skargi do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżąca uzasadniła potrzebę przyjęcia skargi do rozpoznania przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które ujęła w pytaniu „czy tytuł przedsiębiorcy przesyłowego do ingerencji w przedmiot cudzej własności w zakresie eksploatacji urządzeń przesyłowych wynikający z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z 1958 r. może na drodze konstytucyjnego orzeczenia sądu być zamieniony na tytuł wynikający ze służebności przesyłu. A ponadto czy taka „konwersja” tytułów może być dokonana w celu zapewnienia właścicielowi odszkodowania potrzebnego do wyrównania strat wynikających z lokalizacji urządzenia przesyłowego oraz zagwarantowania przedsiębiorcy przesyłowemu uprawnień do ingerencji w przedmiot cudzej własności, co dodatkowo może sprzyjać realizacji konstytucyjnej gwarancji ochrony własności z art. 21 ust. 2 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP.”

Skarżąca wskazała także, że zaszła potrzeba wykładni przepisów prawa stawiając pytanie „czy w sytuacji nierozpoznania istoty sprawy określonej w art. 386

§ 4 k.p.c. sąd drugoinstancyjny musi uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, tak by zagwarantować stronie rzeczywistą możliwość postępowania dwuinstancyjnego, czy jednak może wydać orzeczenie reformatoryjne i oddalić apelację (art. 385 k.p.c.).”

Powołanie się na przesłankę wystąpienia istotnego zagadnienia prawnego wiąże się z koniecznością wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być istotne ze względu na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. akt III CSK 104/08; czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, Lex nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., sygn. akt I PK 233/07, OSNP 2009/3-4/43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy

ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, nie publ. poza bazą Lex nr 1238124).

Istotne zagadnienie prawne, ani potrzeba wykładni przepisów prawa nie występuje w sprawie, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego stanowiska.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014/7-8/68), omówionej zresztą szeroko w zaskarżonym orzeczeniu, wyjaśnił, iż wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 ze zm.), stanowiącej tytuł prawny do ich podejmowania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, ponieważ odbywa się na zupełnie innej zasadzie - właściciel traci częściowo prawo własności, które zostaje ograniczone i realizowane jest za zezwoleniem państwa przez przedsiębiorstwo przesyłowe w zakresie tego ograniczenia, a więc nie dotyczy prawa właściciela nieruchomości. Precyzyjne ujęcie problemu i jego rozstrzygnięcie w powiększonym składzie Sądu Najwyższego powodują, że kwestię tę uznać należy za wyjaśnioną. Tym samym przytoczone przez skarżącą zagadnienie prawne nie wymaga dalszego analizowania.

Nie zachodzi też wskazywana przez wnioskodawczynię potrzeba wykładni art. 386 § 4 k.p.c. W orzecznictwie utrwalił się pogląd, że uchylenie orzeczenia na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. nie ma charakteru obligatoryjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 1999 r., III CKN 146/98, LEX nr 50651). O nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. można przy tym mówić tylko wtedy, gdy sąd pierwszej instancji w ogóle nie zbadał podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. Nie chodzi tu natomiast o niedokładności postępowania, polegające na tym, że sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, LEX nr 885041). W niniejszej sprawie Sąd

pierwszej instancji rozpoznał merytorycznie roszczenie wnioskodawczyni i ocenił zarzuty uczestnika, a Sąd drugiej instancji uznał, że poczynione ustalenia należało ocenić z zastosowaniem innych przepisów prawnych. Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy powództwa albo merytorycznych zarzutów pozwanego, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, LEX nr 151622).

W związku z powyższym wymienione przez skarżącego podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą. Okoliczności sprawy nie wskazują, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 520 § 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a wysokość tych kosztów z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 7 pkt 3 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).